

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

« _____ » 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота
освітньої програми	Соціальна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня	молодший спеціаліст

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	<u>1531/20</u>
<u>ЖЦ</u> (підпис)	(прізвище, ініціал)
« _____ »	20 <u>20</u> р.

Київ – 2020

Розробник:

Хоменко Олена Анатоліївна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Хоменко Олена Анатоліївна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 25 серпня 2020 р. № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

26 серпня 2020 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1.**Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2 /60
Курс	3
Семестр	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	32
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	28
Форма семестрового контролю	залік

2.**Мета та завдання навчальної дисципліни**

Мета курсу – опанування опанування конкретних питань з соціально-педагогічної реабілітації дітей та молоді, систематизація знань щодо поняття реабілітація, видів реабілітації та інноваційних технології соціальної реабілітації

Завдання курсу:

- ознайомлення з теоретичними основами соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді;
  - аналіз процесу соціальної реабілітації дітей - інвалідів;
  - ознайомлення з видами реабілітації в соціально-педагогічній діяльності;
- характеристика видів соціально-педагогічної реабілітації дітей з девіантною та адиктивною поведінкою, з жертвами насильства, людьми суїцидальної поведінки, з дітьми-сиротами та безхатченками, з дітьми і підлітками, що опинилися в складний життєвих обставинах.

3.**Результати навчання за дисципліною**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- знати зміст та задачі соціальної, соціально-педагогічної реабілітації дітей та

молоді;

- знати основні принципи людського існування: толерантності, діалогу і співпраці;
- особливості здійснення соціально-педагогічної реабілітації щодо різних видів дезадаптивності і груп дітей;
- розрізняти характеристики соціальної шкільної дезадаптації дітей і підлітків;
- особливості здійснення соціально-педагогічної реабілітації щодо різних видів дезадаптивності і груп дітей;
- знати закономірності процесу соціальної реабілітації дітей-інвалідів;
- знати методи та техніки для розв'язання конфліктів попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин;
- розрізняти категорії населення потребуючих соціально-педагогічну реабілітацію;
- мати уявлення про соціальну, соціальну педагогічну реабілітацію дітей та молоді;
- аналізувати процес соціальної реабілітації дітей-інвалідів;
- характеризувати види реабілітаційного процесу в соціально-педагогічній діяльності;
- використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків;
- використовувати методи та техніки для розв'язання конфліктів попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин;
- виявляти категорії населення потребуючих соціально-педагогічну реабілітацію;
- отримати навички складання соціально-педагогічних програм реабілітації дітей й молоді;

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **предметні компетентності**:

- знання й розуміння організації та функціонування системи соціального захисту й соціальних служб;
- уміння здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей, молоді, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування;
- здатність пізнавати конфліктну або близьку до неї ситуацію, здійснювати її оцінку, розвивати стратегію усунення
- здатність прогнозувати та оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів
- готовність застосовувати отримані знання з предмету під час реабілітаційних заходів в соціально-педагогічній діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до ефективної міжособистісної взаємодії, зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом та колегами, володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці;
- збереження здоров'я фізичного, соціального, психічного і духовного (власного та здоров'я оточуючих);
- застосування навичок здорового способу життя, гармонізації режиму праці та відпочинку.

4.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи					
Тема 1. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітації дітей й молоді		2	2		3
Тема 2. Види реабілітації в соціально-педагогічної роботи		2	2		3
Тема 3. Методи й технології соціальної реабілітації дітей та молоді		2			3
Тема 4. Комплексна соціальна реабілітація дітей з інвалідністю		2			3,5
Модульний контроль	2				
Разом		10	6		15,5
Змістовий модуль 2. Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді					
Тема 1. Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та адиктивною поведінкою		2	2		3
Тема 2. Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства			2		
Тема 3. Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків		2	2		3
Тема 4. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та безхатченками		2			3,5
Тема 5. Соціально-педагогічна реабілітація з дітьми і підлітками, що опинилися в складних життєвих обставинах		2			3
Модульний контроль	2				
Разом		8	4		12,5
Підготовка та проведення контрольних заходів					
Усього	60	18	10		28

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи

Тема 1. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді

Соціально-педагогічна реабілітація як вид реабілітаційної діяльності. Основні категорії соціально-педагогічної реабілітації. Сутність, функції і принципи соціально-педагогічної реабілітації. Соціально-педагогічна реабілітація як процес: механізми та етапи реабілітаційної діяльності. Інтеграція як зовнішня умова організації соціально-педагогічної реабілітації.

Основні поняття теми: Реабілітація, адаптація, індивідуальна спрямованість, комплексність.

Семінар 1. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [7,8,9]

Тема 2. Види реабілітації в соціально-педагогічній роботі

Види реабілітації в соціально-педагогічній діяльності. Медична реабілітація. Фізична реабілітація. Психологічна реабілітація. Педагогічна реабілітація. Професійна реабілітація. Трудова реабілітація. Побутова реабілітація

Основні поняття теми: інклюзія, дієтотерапія, арт-терапія, психотерапія, ЛФК, ерготерапія, соціалізація

Семінар 2. Види реабілітації в соціально-педагогічній роботі

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [7,8,9]

Тема 3 Тема 3. Методи й технології соціальної реабілітації дітей та молоді
Технологія роботи соціального педагога з сім'єю. Технологія соціально-педагогічної підтримки дитячих і молодіжних організацій. Соціально-педагогічні технології роботи з бездоглядними та безпритульними дітьми. Методика і технологія соціально-педагогічної роботи в соціумі

Основні поняття теми: бездоглядність, безпритульність, суїцид, підтримка.

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Тема 4. Комплексна соціальна реабілітація дітей з інвалідністю

Зміст теми. Роль суспільства в реабілітації. Поняття «інвалід», «реабілітаційний потенціал». Соціально-психологічні аспекти взаємин інвалідів і суспільства.

Моделі громадського ставлення до інвалідів та інвалідності. Розробка індивідуальної реабілітаційної програми

Основні поняття теми: дитини - інваліда комбінована інтеграція часткова інтеграція тимчасова інтеграція

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Змістовий модуль 2. Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді

Тема 1. Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та адиктивною поведінкою

Причини й різновиди девіантної поведінки дітей та підлітків. Вікова специфіка девіацій та їх фактори. Характеристика поведінки адиктивних підлітків. Основні напрямки діяльності соціального педагога по подоланні соціально-негативних форм поведінки дітей та підлітків. Взаємодія соціального педагога з сім'єю.

Основні поняття теми: девіантна поведінка, адиктивна, вікова девіація, акцентуація характеру.

Семінар 1. Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та адиктивною поведінкою

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Тема 2. Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства

Сутність, причини та наслідки явища насильства над дітьми. Критерії виявлення дітей-жертв насильства. Програма реабілітації дітей від насильства.

Основні поняття теми: психологічна допомога, насильство, психотерапія.

Семінар 2. Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Тема 3. Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків

Типи дитячо-юнацької дезадаптованості. Соціально-педагогічні умови реабілітації дезадаптованих дітей та молоді. Реабілітаційні заходи. Організація дітей та молоді в реабілітаційному закладі. Напрямки реабілітаційної діяльності з дезадаптованими дітьми та підлітками

Основні поняття теми: патогенна, психоціална, соціальна дезадаптація, педагогічна й соціальна запущеність

Семінар 3. Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Тема 4. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та безхатченками

Співвідношення понять реабілітація, виховання, соціалізація, ресоціалізація., адаптація дітей сиріт, безхатченків, бездоглядних.

Специфіка змісту соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і дітей-безхатченків.

Методика і технології соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і дітей-безхатченків

Іноваційні моделі соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і дітей-безхатченків

Основні поняття теми: бездоглядні, безхатченки, інваліди. Іноваційні технології

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

Тема 5. Соціально-педагогічна реабілітація з дітьми і підлітками, що опинилися в складних життєвих обставинах

Реабілітація в кризових, екстремальних і надзвичайних ситуаціях. Правила

екстреної психологічної допомоги. Психологічний дебрифінг як метод соціальної реабілітації. Самореабілітацію людини у важких життєвих ситуаціях. Самозахист і реабілітація в соціогенних екстремальних ситуаціях.

Основні поняття теми: Психологічний дебрифінг, СЖО, самозахист

Рекомендована література: основна [2; 3; 4] додаткова [3,4,12]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий Модуль 1		Змістовий Модуль 2	
		Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	5	5
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	71	-	88
Максимальна кількість балів		159			
Розрахунок коефіцієнта		1,59			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи

Тема 1. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді

1. Дайте визначення поняттям соціальна реабілітація, соціальна адаптація, соціальної дезадаптація, ресоціалізація, соціальної реадaptaція.

2. Назвіть категорії осіб і соціальних груп, що можуть стати об'єктом соціальної реабілітації

Тема 2. Види реабілітації в соціально-педагогічної роботи

1. Визначте основні відмінності організації соціальної, педагогічної і психологічної реабілітації.

2. Дайте визначення різних видів реабілітації.

Тема 3. Інноваційні технології соціальної реабілітації дітей та молоді

1. Охарактеризуйте основні форми організації соціальної реабілітації.

2. Вкажіть, у яких формах доцільно проводити соціальну реабілітацію

- дитини, що постраждала від жорстокого поводження батьків;
- дитини з особливими потребами;
- людини, що лікується від алкогольної залежності;
- родини вимушених переселенців.

Тема 4. Комплексна соціальна реабілітація дітей з інвалідністю

1. Дайте визначення поняттям інвалід, інвалідність

2. Опишіть етапи соціальної реабілітації дітей з інвалідністю.

Змістовий модуль 2. Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді

Тема 1. Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та адитивною поведінкою

1. Складіть бібліографічний список психолого-педагогічної літератури, присвяченій вивченню адитивної поведінки дітей та молоді.

Тема 2. Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства

Опишіть причини та наслідки явища насильства над дітьми

1. Розробіть методичні рекомендації соціальним педагогам і вчителям у сфері соціально-правового захисту дітей від насильства

Тема 3. Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків

1. Назвіть основні характеристики стану соціальної дезадаптації людини

2. Охарактеризуйте можливі наслідки стану соціальної дезадаптації людини, яка перенесла тяжке захворювання і тривалий час була прикута до ліжка.

Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та безхатченками

1. Описати основні етапи технології встановлення контакту (за Л.Б.Філонову).

2. Охарактеризуйте можливі наслідки стану соціальної дезадаптації безпритульної дитини

Тема 5. Соціально-педагогічна реабілітація з дітьми і підлітками, що опинилися в складних життєвих обставинах

1. Підготуйте презентацію «Особливості соціально-педагогічної реабілітації дітей і підлітків, що опинилися в складних життєвих обставинах»

Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота з кожної теми за робочою навчальною програмою оцінюється у сумі в діапазоні від 0 до 5 балів. Де,

5 балів, це коли робота студентом виконана в повному обсязі;

4 бали – якщо допускаються незначні помилки;

3 бали – якщо робота виконана майже на 50% від загального обсягу;

2 бали - обсяг виконаних завдань становить від 20% до 50% від загального обсягу;

1 бал - в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 20% від загального обсягу.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю

Контроль навчальної роботи студента здійснюється за модульно-рейтинговою. Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті в межах змістового модулю, має навчальний характер, може проводитися в формі опитування, виконання практичних та тестових завдань. Проміжний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістового модулю та передбачає виконання студентами завдань для модульного контролю. Тестові завдання модульного контролю складаються з відкритих та закритих запитань.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

6.5 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді»

Разом: 60 год, лекції –18 год, семінарські заняття – 10 год, модульний контроль – 2 год., самостійна робота – 28 год.

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
Назва модуля	Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи				Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді				
Лекції	1	2	3	4	1	2	3	4	5
Теми лекцій	Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітації дітей й	Види реабілітації в соціально-педагогічної роботи	Методи й технології соціальної реабілітації дітей та молоді	Комплексна соціальна реабілітація дітей з інвалідністю	Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та	Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства	Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків	Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та безхатченками	Соціально-педагогічна реабілітація з дітьми і підлітками, що опинилися в складній життєвих
Теми практичних занять									
Теми семінарських занять	Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітації дітей й	Види реабілітації в соціально-педагогічної роботи			Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною та	Соціально-педагогічна реабілітація з жертвами насильства	Соціально-педагогічна робота дезадаптованих дітей й підлітків		
Самостійна робота	Пункт 6.2.								

Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1	Модульна контрольна робота 2
Підсумковий контроль	Залік	

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Физическая реабилитация: Учебник для академий и институтов физической культуры / Под общей ред. проф. С.Н. Попова. – Ростов н/Д: из-во «Феникс», 1999. – 608 с.
2. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник\За ред. І.Р.Мисули, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ. - 402 с.
3. Мурза В.П. Психолого-фізична реабілітація: Підручник. – К.: «Олан», 2005. – 608 с.
4. Мурза В.П. Фізична реабілітація в хірургії: навч. посіб./ В.П. Мурза, В.М Мухін.– К.:Наук світ. 2008.– 246 с. – Бібліограф.: с. 234-245.
5. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник.- К.: Олімпійська література, 2000. – 424 с.
6. Медицинская реабилитация. Под ред. академика РАМН, профессора В.М, Боголюбова. В 3 томах. Т. 1.
7. Холостова Е.И., Дементьева Н.Ф. Социальная реабилитация: Учебное пособие. – М.: «Дашков и К», 2004. – 340 с.
8. Ярская-Смирнова Е.Р., Наберушкина Э.К. Социальная работа с инвалидами. – СПб.: Питер, 2004. – 316с.
9. Соціальна реабілітація молоді з обмеженою дієздатністю // За заг. ред. Толстоухової С.В., Пінчук І.М. –К.:УДЦССМ. 2000.– 184 с.
10. Таланчук П.М., Кольченко К.О., Нікуліна.– Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі / навчально-методичний посібник. / - К.: Соцінформ, 2004. 128 с.
11. Соціальна робота. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. –328 с.
12. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями. Навчально-методичний посібник для соціальних працівників і соціальних педагогів / За ред. проф. А.Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 168с.

Додаткова

1. З досвіду роботи регіональних психологічних служб системи освіти України: Вінницька, Житомирська, Миколаївська, Рівненська, Чернігівська, Чернівецька області / За ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка.– К.:Ніка-Центр, 2004.– 204 с.
2. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
3. Психология экстремальных ситуаций / Под ред. В.В. Рубцова, С.М. Малых. – 2-е изд., стер. – м.: Психологический ин-т РАО, 2008. – 304 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник – К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
5. Гордеева А.В. Реабилитационная педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и колледжей. — М.: Академический проект; Королев: Парадигма, 2005. — 320 с.
6. Соціальна підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями. Методичні рекомендації. / Авт. упоряд. О.В. Безпалько, Т.Г. Губарева. – К.: Логос, 2002. – 48 с.

7. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія/За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
8. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 6 жовтня 2005 року N2961-IV.
9. Указ президента України N 519 від 13 липня 2001 року про затвердження «Національна програма професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2001 - 2005 роки».
10. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України (Мінпраці та соцполітики) № 372 від 09.10.2006 «Про затвердження Типового положення про центр професійної реабілітації інвалідів».
11. Стимулювання роботодавців до працевлаштування інвалідів. // Соціальних захист №11 листопад 2008р.